

The background image shows a wide river flowing through a landscape of green reeds and tall grasses. In the distance, several wind turbines are visible against a bright blue sky with scattered white clouds. The overall scene is a rural, water-rich environment.

JAARVERSLAG 2023

REKENKAMER
HOOGHEEMRAADSCHAP DE STICHTSE RIJNLANDEN
&
REKENKAMER
WATERSCHAP RIVIERENLAND

Colofon

Rekenkamer Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden & Rekenkamer Waterschap Rivierenland

Samenstelling:

Leden: Han Looijen (voorzitter)
Bart van der Helm (lid; vicevoorzitter)
Edo Gies (lid)

Secretaris: Koos Kappert
jkappert@chello.nl
06 – 27 52 81 91

Adviseurs: Frans van Lint (Adviescommissie HDSR)
Iris Stins (Adviescommissie HDSR)
Nanette Reitsma (Adviescommissie WSRL)
Jos Vermeulen (Adviescommissie WSRL)

Postadres: HDSR:
Postbus 550
3990 GJ Houten

WSRL:
Postbus 599
4000 AN TIEL

Lidmaatschap: De Rekenkamers HDSR & Rekenkamer WSRL zijn lid van de NvRR (Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies).

Het Algemeen Bestuur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en het Algemeen Bestuur van het Waterschap Rivierenland (WSRL) hebben uit overweging van kwaliteit, continuïteit en efficiency besloten om de krachten te bundelen en met één Rekenkamer in één gezamenlijke personele unie vanaf 2017 de leden van het Algemeen Bestuur van beide waterschappen te ondersteunen bij hun werkzaamheden.

Voorwoord

Met genoegen biedt de Rekenkamer van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en van het Waterschap Rivierenland u haar Jaarverslag 2023 aan. Een belangrijk jaar van verandering voor ons, vanwege de transitie naar een nieuwe Rekenkamer in plaats van Rekenkamercommissie. Maar ook vanwege de introductie van een nieuwe voorzitter. Ondanks deze veranderingen blijft onze toewijding aan het verbeteren van de doelmatigheid, rechtmatigheid en doeltreffendheid van het bestuurlijk handelen groot! En zullen wij met gericht onderzoek en praktische adviezen hier actief aan bij dragen.

In 2023 hebben wij dat gedaan, middels het uitvoeren van onderzoeken op onder andere het gebied van waterbeheer, dienstverlening, droogtebeleid en biodiversiteit. Hoewel een aantal van deze onderzoeken ook nog in 2024 doorlopen, hebben wij op deze wijze bijgedragen aan nuttige bestuurlijke discussies over deze maatschappelijk zeer relevante onderwerpen. In een periode waarbij de positie en rol van het Waterschap steeds nadrukkelijker en waardevoller wordt. Denk hierbij niet alleen aan de hoge waterstanden van de laatste weken van 2023, maar ook aan de grote uitdagingen die de “brede overheid” heeft op het gebied van klimaat en duurzaamheid.

De bevindingen uit onze onderzoeken bieden waardevolle inzichten en benadrukken de voortdurende noodzaak voor aandacht en verbetering op verschillende gebieden van waterbeheer. We zijn dankbaar voor de samenwerking en openheid van alle betrokkenen bij deze processen.

Met dit verslag blikken we vooruit naar de uitdagingen en kansen van 2024, gemotiveerd door de resultaten en lessen van het afgelopen jaar. Samen blijven we ons inzetten voor een duurzaam en effectief waterbeheer.

Met hartelijke groet,



Han Looijen

Voorzitter

1. Inleiding

In dit jaarverslag treft u de resultaten aan van de werkzaamheden die de rekenkamercommissie HDSR & rekenkamercommissie WSRL in 2023 hebben uitgevoerd voor HDSR en WSRL. In dit verslag wordt nog gesproken van een rekenkamercommissie (rkc) in plaats van Rekenkamer, aangezien in 2023 nog gewerkt werd in een rekenkamercommissie.

De leden zijn in totaal elf keer in vergadering bijeen gekomen, waarbij gebruik werd gemaakt van zowel de vergaderlocaties bij HDSR (Houten) als bij WSRL (Tiel). Daarnaast waren de leden van de Rkc HDSR & Rkc WSRL aanwezig bij de commissie- en bestuursvergaderingen van de AB's als er een onderzoek van de Rkc op de agenda stond.

Bij de start van een nieuw onderzoek wordt het AB / DB via de startnotitie op de hoogte gebracht en vindt er een startgesprek plaats met de secretaris-directeur, de leden van de rekenkamercommissie en de onderzoekers van het ingeschakelde onderzoeksbureau. Het doel van zo'n gesprek is om de ambtelijke organisatie te informeren over een nieuw onderzoek, zodat de ambtenaren op de hoogte zijn van eventuele vragen van onderzoekers.

Van rekenkamercommissie naar Rekenkamer

Per 1 januari 2024 is de Wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Deze wet bepaalt dat de rekenkamercommissies worden opgeheven en worden vervangen door (verplichte) Rekenkamers, die meer bevoegdheden krijgen. Ook de rechtmatigheid van het gevoerde beleid zal een belangrijke taak worden. Daarnaast verandert de personele samenstelling. In de Rekenkamer zullen uitsluitend externe personen van buiten het waterschap zitting hebben en de interne leden vanuit het AB (zoals bij WSRL) zullen worden vervangen door adviseurs, die geen formele rol meer hebben, maar meer een adviserende rol. Bij beide waterschappen vond aan het einde van het jaar de benoeming plaats van adviseurs in de Rekenkamer.

Dit jaar is ook veel aandacht besteed aan een nieuwe versie van het onderzoeksprotocol alsmede een aanpassing van het reglement van orde, die gehanteerd kunnen worden in de Rekenkamer.

2. Uitgevoerde onderzoeken in 2023

2.1 Onderzoeken uitgevoerd voor HDSR en WSRL

2.1.1 **Onderzoek doeltreffendheid en doelmatigheid droogtebeleid zandgronden**

De rkc's willen met dit onderzoek nagaan in hoeverre het beleid en de maatregelen en acties met betrekking tot droogte in de periode 2016-2021 om met watertekort op de zandgronden om te gaan doeltreffend en doelmatig is uitgevoerd.

Verreweg de meeste werkzaamheden voor dit onderzoek zijn uitgevoerd in 2022. De voornaamste conclusies uit dit onderzoek zijn:

- Ambities en doelen voor het voorkomen of beperken van schade door droogte zijn door beide waterschappen geformuleerd.
- Voor beide waterschappen geldt dat er voor de periode tot en met 2027 structureel budget beschikbaar is voor de droogteaanpak op de hoge zandgronden.
- Voor beide waterschappen geldt dat de hoge zandgronden een (klein) deel beslaan van het beheergebied. In relatie tot de meer traditionele waterschap onderwerpen (o.a. peilbeheer, wateroverlast, wateraanvoer, waterkwaliteit) neemt de droogteaanpak op beide stuwwallen een relatief klein deel in van de agenda en besluiten van het DB en AB

Dit jaar vond de afronding van het onderzoek plaats, dat inmiddels in beide AB's is vastgesteld. De rapporten zijn op de websites van beide waterschappen geplaatst.

2.1.2 **Onderzoek doeltreffendheid en doelmatigheid communicatie en participatieproces dijkversterkingen**

Ook met dit onderzoek willen de rkc's de algemeen besturen van beide waterschappen inzicht verschaffen in de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het participatieproces bij de dijkversterkingen.

De start van dit onderzoek vond begin 2023 plaats met het vaststellen van de startnotitie en het gunnen van de onderzoeksopdracht aan Partners en Propper. Tijdens het startgesprek zijn de directies van beide waterschappen ingelicht over dit onderzoek. Hoewel er vanuit het bestuur en vanuit de organisatie veel belangstelling is voor dit onderwerp, bleek het tijdens de interviewfase moeilijk om de juiste personen op het juiste moment te kunnen interviewen. Dit zorgde voor vertraging in de voortgang van het onderzoek. Aan het einde van dit jaar is het bureau bezig met een verdiepende fase, waarvoor aanvullende stukken bij de ambtelijke organisaties zijn uitgevraagd. In deze fase voeren de onderzoekers gesprekken met verschillende stakeholders, ambtelijke sleutelpersonen, portefeuillehouders (DB) en met een afvaardiging van AB. Het onderzoek zal in het tweede kwartaal van 2024 gepresenteerd kunnen worden in de commissievergaderingen van de beide AB's.

2.2 Onderzoeken uitgevoerd voor HDSR

2.2.1 Onderzoek digitale dienstverlening

Naar aanleiding van een rekenkameronderzoek (Digitale dienstverlening gepeild) in 2014 heeft HDSR in 2015 een visie op e-dienstverlening opgesteld en heeft ze de afgelopen jaren geïnvesteerd in de digitalisering van haar dienstverlening. Als vervolg daarop wil de rkc HDSR in dit rekenkameronderzoek het AB inzicht bieden waar HDSR nu staat op het gebied van digitale dienstverlening en of er eventuele verbeterpunten zijn. Het onderzoek is gestart in 2022. Dit jaar is vooral gewerkt aan het afronden van de deskstudie en het ondervragen van relevante respondenten. Vooral het aanleveren van lijsten met te interviewen bedrijven en burgers leverde enige vertraging op. Uiteindelijk zijn alle relevante gesprekken gevoerd en heeft het onderzoeksbureau een rapportage afgerond. Deze rapportage is na een ambtelijke verificatie eind 2023 aangeboden aan het College voor een bestuurlijke reactie. Deze reactie zal begin 2024 gereed zijn, zodat de behandeling van het onderzoek in het voorjaar van 2024 in de AB-commissie behandeld kan gaan worden.

2.2.2 Onderzoek beheer en onderhoud dijken en watergangen in relatie tot de biodiversiteit

In dit onderzoek wil de rkc het AB inzicht verschaffen in wat nu het beleid is met betrekking tot onderhoud en beheer van dijken en watergangen en biodiversiteit en hoe hier in de praktijk uitvoering aan gegeven wordt. Dit onderzoek is opgestart in februari 2023. Nadat de startnotitie was vastgesteld is overgegaan tot de bureauselectie, waarbij het bureau BWZ Ingenieurs werd uitgekozen om het onderzoek uit te voeren. Na het startgesprek met de directie heeft het bureau een bureau-studie uitgevoerd. Daarna heeft het bureau in de tweede helft van 2023 interviews gehouden en heeft een concept-rapportage opgesteld. Deze zal begin 2024 worden besproken met de Rekenkamer. De behandeling van het onderzoek in het AB zal vermoedelijk begin 2024 plaats kunnen vinden.

2.3 Onderzoeken uitgevoerd voor WSRL

2.2.1 Onderzoek doeltreffendheid en doelmatigheid energieneutraal waterschap in 2030.

Dit onderzoek, waarvan het grootste deel plaatsvond in 2022, werd in 2023 afgerond. Op 31 januari 2023 heeft de rkc in de commissie Waterketen een toelichting gegeven op het onderzoek energiebeleid. Er was veel belangstelling vanuit de commissie voor dit onderzoek. Leden vonden het teleurstellend om te constateren dat de energiedoelstellingen niet worden gehaald. Het onderzoek is als hamerstuk in de AB-vergadering van 24 februari 2023 vastgesteld.

2.2.2. Onderzoek samenwerking in het kader van klimaat adaptief werken.

Met dit onderzoek wil de rekenkamercommissie het AB inzicht verschaffen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de door WSRL aangegane samenwerking met externe partijen in het kader van klimaatadaptatie. De rkc heeft voor de uitvoering van dit onderzoek het bureau 7Tien/Proof adviseurs ingeschakeld. In maart 2023 is de startnotitie besproken met de directie van WSRL. In dat gesprek werd vastgesteld welke medewerkers zowel binnen als buiten de organisatie het beste geïnterviewd kunnen worden. Tijdens het onderzoek bleek echter, dat de medewerking van

vooral RAS afgevaardigden zorgden voor enige vertraging in de voortgang van het onderzoek, waardoor het niet mogelijk was om een groeps gesprek te organiseren met betrokkenen, maar wel individuele interviews.

Na de interview-fase heeft bureau 7Tien een conceptrapportage opgesteld, die daarna werd voorgelegd aan de ambtelijke organisatie voor een inhoudelijke toetsing.

Na de ambtelijke verificatie heeft de rkc de conclusies en aanbevelingen opgesteld en is het definitieve rapport aangeboden aan het CDH voor een bestuurlijke reactie. Het CDH heeft echter besloten om vooralsnog geen bestuurlijke reactie te geven op het rapport, aangezien er vanuit het CDH vragen waren over de formulering van enkele aanbevelingen. Na een gesprek met de rkc zijn de aanbevelingen daarna geherformuleerd en werden deze opnieuw aangeboden aan de CDH. Het CDH heeft hierop een (positieve) reactie gegeven.

Het onderzoek zal behandeld gaan worden in de commissie Watersysteem van 29 januari 2024 en kan worden vastgesteld in de AB vergadering van 26 februari 2024.

3. Overige activiteiten

3.1 Gemeenschappelijke begeleidingscommissie

De gemeenschappelijke begeleidingscommissie, die de rol vervult van werkgever van de rekenkamercommissie, bestaat uit vier personen, waarvan twee uit het AB van HDSR en 2 uit het AB van WSRL.

Tot de waterschapsverkiezingen van 15 maart 2023 waren dat voor HDSR: Joost van Balen en Nanda van Zoelen. Voor WSRL waren dat Riet de Graaf en Bas de Peuter. Op 24 februari is die begeleidingscommissie voor het laatst bijgepraat over de lopende onderzoeken en de ontwikkelingen binnen de rekenkamercommissie. Na de verkiezingen vond een wisseling van leden plaats en bestaat de begeleidingscommissie op dit moment uit Iris Stins en Frans van Lint, namens HDSR en Maarten Mortier en Teunis Jacob Slob, namens WSRL.

De nieuwe leden van de begeleidingscommissie hebben dit jaar een grote rol gespeeld in de werving van de nieuwe voorzitter van de Rekenkamer

3.2 Gesprekken met fracties HDSR & WSRL

Voorafgaande aan de oktober commissievergaderingen van het AB van HDSR & WSRL zijn alle fracties uitgenodigd om tijdens zgn. 10-minuten gesprekken kort aan te geven welke onderwerpen er volgens hen op de groslijst 2024 zouden moeten worden geplaatst. Deze gesprekken werden zeer op prijs gesteld en er zijn tijdens die sessies dan ook veel onderwerpen genoteerd en verwerkt in de jaarplannen rkc HDSR 2024 en rkc WSRL 2024, die inmiddels ter kennisname aan beide AB's zijn verstrekt.

3.3 Jaarplannen 2024 HDSR & WSRL

Voor het komende jaar (2024) staat de uitvoering van de volgende onderzoeken gepland:

- Onderzoek voor HDSR & WSRL:
Stand van zaken uitvoering Kaderrichtlijn Water (KRW).
- Onderzoek voor HDSR:
Doeltreffendheid en doelmatigheid terugwinning grondstoffen uit afvalwater.
- Onderzoek voor WSRL:
Omgevingsmanagement (management/communicatie) als vervolg op het onderzoek participatiebeleid dijkversterkingen.

3.4 Gesprek met auditcommissie HDSR

De leden van de rekenkamercommissie HDSR en de leden van de auditcommissie van HDSR komen éénmaal per jaar bijeen, met als doel om van elkaar te weten welke onderwerpen en bij beide commissies worden uitgevoerd.

Een gezamenlijke bijeenkomst in december 2023 kon echter wegens ziekte niet doorgaan en is verplaatst naar februari 2024.

3.5 Opvolging aanbevelingen afgeronde onderzoeken

Eind november hebben de rkc's een verzoek ingediend bij beide organisaties naar de status van de opvolging van de aanbevelingen van afgesloten rekenkameronderzoeken uit de periode 2017-2021.

Een reactie op die verzoeken wordt vermoedelijk begin 2024 verwacht en deze zal in het jaarverslag 2024 worden opgenomen.

3.6 Presentatie rekenkamercommissie aan nieuwe AB

De voorzitter van de rkc heeft na de verkiezingen van 15 maart 2023 in beide AB's een presentatie gegeven over de werkwijze van de rkc. Het doel van deze presentaties was om de nieuwe AB-leden meer inzicht te geven in de werkwijze van de rkc. Deze presentatie werd zeer op prijs gesteld.

3.7 Wisseling interne leden rkc WSRL per 15 maart 2023

Het interne lid Arie van de Herik van de rkc WSRL nam na de verkiezingen van 15 maart afscheid van het AB en dus ook als intern lid van de rkc. Zijn opvolger is Jos Vermeulen.

3.8 Benoeming nieuwe voorzitter

De (tweede) en tevens laatste termijn van de voorzitter van de rkc's, de heer W. van de Giessen, liep aan het einde van dit jaar af. In nauwe samenwerking met de gezamenlijke begeleidingscommissie is een nieuwe voorzitter geworven. Allereerst is een profiel opgesteld en daarna zijn in de zomer van 2023 advertenties geplaatst voor de werving van een nieuwe voorzitter. In totaal hebben 18 personen gereageerd op die advertentie. Met alle personen is een gesprek gevoerd, Unaniem werd gekozen voor Han Looijen als nieuwe voorzitter van de Rekenkamer per 1 januari 2024.

3.9 Benoeming leden / voorzitter in de Rekenkamer

In verband met de overgang van de rkc naar de Rekenkamer zijn alle leden (Bart van der Helm en Edo Gies) opnieuw benoemd door de AB's van beide waterschappen. Ook is Hans Looijen inmiddels bij beide waterschappen benoemd in de functie van voorzitter van de Rekenkamer.

3.10 Rooster van aftreden leden Rekenkamer

De zittingstermijn van de leden van de Rekenkamer is m.i.v. 1 januari 2024 zes jaar met de mogelijkheid tot een éénmalige verlenging van zes jaar.

Het rooster van aftreden is als volgt:

Bart van der Helm (aftredend per 31-12-2025)

Edo Gies (aftredend per 31-12-2027)

Han Looijen (aftredend per 31-12-2029)

4. Financiële verantwoording

Het budget voor de beide rekenkamercommissies is met name bedoeld voor de bijdrage aan ondersteunende bureaus en voor de vergoeding aan de leden en secretaris van de rekenkamercommissies.

De gerealiseerde kosten bleven voor beide waterschappen binnen het budget, zij het dat de vergoedingen voor de leden bij HDSR dit jaar hoger uitvielen als gevolg van een nabetaling van achterstallige indexeringen op de presentiegelden.

	HDSR		WSRL	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
Ondersteunende bureaus	€ 41.500	€ 32.364	€ 51.500	€ 46.405
Presentie- en reiskosten incl. kosten nabetalingen achterstallige indexaties	€ 9.000	€ 12.480	€ 9.000	€ 8.755
Vergoeding secretaris 208/209 uur à € 57/ € 50 p/u incl. reiskosten	€ 8.000	€ 12.057	€ 8.000	€ 10.450
Overige kosten Lidmaatschap NVRP / deskundigheidsbevordering	€ 1.500	€ 363	€ 1.500	€ 811
Totaal	€ 60.000	€ 57.264	€ 70.000	€ 66.421